

Esimesed kolhoosid loodi Virumaal

Tallinnas lavastatud juunipöörde tulemusena hakati meie kodumaal N Liidu eeskujul rakendama kommunistlikku elulaadi ja majandussüsteemi. Nii juhtuski, et Viru maakond kujunes kohaks, kus rajati esimesed kolhoosid Eestimaal.

Villem Soo ja agronoom Koltsov

See oli juba 1940. a sügisel, kui Narva jõe tagustes valdades loodi kolm kolhoosi: Novõi Putj, Krasna Niva ja Krasnaja Komarovka. Kolhooside organiseerijaks oli Virumaa kurikuulus kommunist, maavalitsuse maaosakonna juhataja Villem Soo koos vene rahvusest agronoomi Koltsoviga.

Kolhoosid asutati küladesse, kus elasid peamiselt venelased. Sellega on ka seletatav eelnimetatud kolhooside kiire ellukutsumine.

Kuid mitte kõik idapiiril elutsevad venelased polnud nõus kolhoosi astuma.

Agronoom Koltsov tahtis kolhoosi asutada ka Skarjatinas. Mees määras juba kindlaks kolhoosi asutamiskoosoleku päeva ning palus selleks puhuks maaosakonna esindaja kohale tulla.

Viimase kohale jõudes selgus, et küla elanikkond oli küll kogunenud, ent kui kolhoosi asutamine pandi hääletusele, siis selgus, et ainult üks kümnendik kohalolijaist pooldab kolhoosi loomist, kõik teised olid aga sellele risti vastu. Ning seekord jäigi kolhoosi asutamine pooleli.

Ajakirjanduses tehti kogu aeg intensiivset propagandat kolhooside asutamiseks.

Kuigi seejuures rõhutati, et kolhoosidesse minek on vabatahtlik ja et ka N Liidu talupidajad on kõik vabatahtlikult kolhoosidesse astunud – oli igale talunikule selge, et vabatahtlikkusest pole siin juttugi.

Punajuhtide senised korral-

Peep Kärp
ajakirjanik

dused põllumajanduses näitasid, et taheti likvideerida senised üksiktalud. Nendele pandi nii suured maksukoormad, mis ei võimaldanud üksiktalude edasi pidada.

Teadmine, et lähematel aastatel tuleb kolhoosi minna, oli nii masendav, et halvas enamikul põllumeestest töötahe ja igasuguse algatusvõime. Kõik ülalt tulnud korraldused üksiktaludele vihjasid sellele, et kolhooside loomine on ainult aja küsimus.

Esimene eestlastest kolhoos

Aasta hiljem, 1941. a juunikuu traagilistel päevadel sai teoks esimese eestlastest koosneva kolhoosi asutamine Virumaal. See rajati Mäetaguse valda Kiiklasse.

Asutamist juhtis Villem Soo isiklikult, kes koosolekult naastes kiitles, et teeb sellest Eesti suurema kolhoosi. Asutamiskoosolek toimus 21. juunil. Et aga järgmisel päeval algas sõda, siis kolhoosi tegevus asutamiskoosolekust kaugemale ei jõudnud.

Kolhoosi asutamiseks oli kujunenud soodne õhkkond. Mäetaguse vallast, eriti Kiikla külast olid 14. juunil peaaegu kõik jõukamad talunikud Siberisse küüditatud.

Nende talud arvati nüüd loodava kolhoosi koosseisu. Küüditamise kartuses nõustusid ka alles jäänud talunikud kolhoosi astumisega. Sama tegid ka kohapealsed kehvikud ja punavõimu kannupoisid. Nii kujuneski kolhoosi asutamine Kiiklas päris lihtsaks.